Raad voor het openbaar bestuur: het werkprogramma voor 2012

Het werkprogramma voor 2012 van de Raad voor het openbaar bestuur (Rob) bevat twee nieuwe adviestrajecten, alsook drie adviestrajecten uit 2011 die naar verwachting pas in het volgend jaar zullen worden afgerond. Het werkprogramma laat ook ruimte open voor het opstellen van enkele (nog) ongeplande korte adviezen die inspelen op actuele adviesvragen van het kabinet en de beide Kamers der Staten Generaal. Later in 2011 vindt nog overleg plaats met het ministerie van Veiligheid en Justitie. De Raad houdt er rekening mee dat in dit overleg een specifieke adviesvraag op het veiligheidsdomein aan haar zal worden gesteld.

Doorlopende adviestrajecten
Naar verwachting zullen drie adviestrajecten uit 2011 doorlopen in 2012: 'Nieuwe visie op de overheid'; 'ICT en dienstverlening' en 'Risico's en verantwoordelijkheden'. Deze trajecten worden naar verwachting in het najaar van 2011 opgestart.

1. Nieuwe visie op de overheid
De bezuinigingsopgave waarvoor dit kabinet zich gesteld ziet noopt tot een grondige heroriëntatie op de relatie tussen overheid en samenleving. Naast gebieden waarop hetzij de overheid, hetzij de markt aan zet is, zijn er ook domeinen waarin beiden een belangrijke rol hebben te vervullen. In die gevallen moet de vraag worden gesteld welke specifieke meerwaarde de betrokken partijen nu precies kunnen bieden bij het –gezamenlijk- aanpakken van een maatschappelijk vraagstuk. Ook een nadere conceptualisering van 'burgerschap' en van een nieuwe verhouding tussen overheid en burgers kan bijdragen aan een innovatieve benadering van maatschappelijke problemen. Daarbij kan men denken aan vormen van zelfbeheer, co-productie, trustvorming en dergelijke. Overheid en samenleving vallen niet samen, de overheid beslaat slechts een deel daarvan. Hoe kan zij haar rol het meest effectief en efficiënt invullen en hoe kan zij door feitelijk handelen (of juist het nalaten daarvan) het zelfoplossend vermogen van de samenleving vergroten? Waar vergt het algemeen belang publieke verantwoordelijkheid en waar (en hoe) kan die verantwoordelijkheid ook door andere actoren dan de overheid worden waargemaakt? Dit advies is mede gericht op het verder ontwikkelen en uitwerken van de kabinetsvisie op de 'compacte overheid'. De minister van BZK komt met een nader toegespitste adviesvraag over dit thema.

2. ICT en dienstverlening
De Tweede Kamer heeft de Raad voor het openbaar bestuur gevraagd een advies uit te brengen over de betekenis van ICT voor de overheidsdienstverlening. Het advies betreft de organisatie van de (rijks)overheid, het gebruik van ICT en de dienstverlening aan de burger, in hun onderling verband. De Raden wordt verzocht in hun advisering over deze probleemgebieden de nadruk te leggen op het perspectief van de burger (de zgn. 'E-burger') en niet op de interne bedrijfsvoeringsprocessen van de overheid. Bovendien verzoekt de Tweede Kamer het advies zo in te richten dat

de voornemens die het kabinet in het regeerakkoord ‘Vrijheid en verantwoordelijkheid’ heeft neergelegd eraan kunnen worden getoetst. In zijn advies zal de Raad ook de kabinetsreactie op het recente WRR-rapport over de ‘I-overheid’ betrekken en ingaan op de relatie met de overheidsbrede visie op dienstverlening die als onderdeel van het iNUP is toegezonden naar de Tweede Kamer.

3. *Risico’s en verantwoordelijkheden*

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de WRR in 2011 gevraagd om te adviseren over de omgang met risico’s en verantwoordelijkheden op het vlak van fysieke veiligheid en daarbij ook samen te werken met de Raad voor het openbaar bestuur. De WRR brengt haar advies in het najaar van 2011 uit, waarna de Rob op basis van dat advies de bestuurlijke component nader zal uitwerken.

Nieuwe adviestrajecten

In 2012 zullen twee nieuwe adviesthema’s worden opgepakt, één over de ontwikkeling van onze democratie en één over de inrichting van het openbaar bestuur.

4. Burgerparticipatie en het organiseren van nieuwe verbindingen

In het Rob-advies ‘Vertrouwen op democratie’ pleit de Rob voor het creëren van nieuwe verbindingen tussen politieke instituties en burgers. Het kabinet hecht aan het waarborgen van herkenbaar bestuur voor burgers. Onder invloed van schaalvergroting en technocratisering kan die herkenbaarheid in gedrang komen. Draagt burgerparticipatie bij aan het creëren van de gewenste verbindingen? Leidt burgerparticipatie ook tot grotere betrokkenheid van burgers (burgerschap)? Vergt burgerparticipatie een herinrichting van beleidsprocessen, opdat de burgers in delen van de beleidsvoorbereiding en -uitvoering actief kunnen deelnemen? Welke ervaringen (best practices) zijn opgedaan, bijvoorbeeld met territoriale bestuurscommissies (wijkraden, dorpsraden of in het buitenland met ‘parish councils’) en wat kunnen we daarvan leren? In welke mate verschilt de participatie van hoog- respectievelijk laagopgeleide burgers en hoe kan de participatie van laagopgeleide burgers worden bevorderd? Welke andere mogelijkheden zijn er? Tijdens dit adviestraject is er aandacht voor mogelijke samenhang en overlap met eerder genoemde adviezen, met name over de ’Nieuwe visie op de overheid’.

5. Hoe kan de bestuurlijke organisatie van ons land verdergaand worden versterkt, met name in de Randstad?

De versterking van de bestuurlijke organisatie in ons land is een belangrijke prioriteit van dit kabinet. Volgens het kabinet maakt de globalisering van de economie het noodzakelijk om de bestuurlijke slagvaardigheid te vergroten teneinde in de internationale verhoudingen een sterke positie te kunnen (blijven) innemen. Dat geldt met name in de Randstad. De Rob heeft in een eerder advies, ‘Het einde van het blauwdruk denken – naar een nieuwe inrichting van het openbaar bestuur’, gepleit voor een procesbenadering om bestuurlijke veranderingen daadwerkelijk te kunnen realiseren. In 2011 heeft

het kabinet belangrijke stappen gezet, maar die hebben een effectieve opvolging nodig om een robuust en duurzaam karakter te kunnen krijgen. Welke vervolgstappen zijn denkbaar en welke bieden de meeste kans op succes? Welke rol kan bestuurlijk overleg in diverse gremia, al of niet uitmondend in een akkoord nu en in de toekomst spelen bij het verzekeren van een draagvlak voor bestuurlijke veranderingen?

Dit adviesthema zal in overleg met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties nader worden uitwerkt, mede op basis van de nota 'Visie op de bestuurlijke inrichting' die de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in 2011 naar de Tweede Kamer zal sturen. De Rob zal op verzoek van de Tweede Kamer binnen een maand na het verschijnen van deze nota een eerste reactie erop geven.

Ruimte in het werkprogramma 2012
In een bijeenkomst van leden van het kabinet met voorzitters van strategische adviesraden, geleid door Minister-President Rutte, heeft het kabinet aangegeven dat het regelmatig ook behoefte heeft aan adviezen met een korte doorlooptijd. Zo kunnen actuele adviezen een rol spelen in lopende discussies tussen het kabinet en de beide Kamers der Staten Generaal over een thema. Uit eerdere contacten met Kamerleden kwam dezelfde behoefte naar voren. De Raad wil in 2012 ruimte houden in de werkplanning om te kunnen voldoen aan zulke adviesvragen, die zullen worden opgepakt in overleg met de opdrachtgevers van de Raad.

Samenwerking met andere adviesraden
Zowel bij de lopende als de nog op te starten adviestrajecten zal de Raad samenwerken met andere adviesraden, vanwege de daar aanwezige expertise die voor de Rob-adviezen van waarde is en soms ook vanwege lopende adviestrajecten van die Raden die inhoudelijk raken aan de eigen advisering. Ook zullen Raadsleden en/of stafmedewerkers medewerking verlenen aan adviestrajecten van andere adviesraden.